

Інна Гуменюк,

викладач кафедри практики англійської мови

Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка

СПЕЦИФІКА ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ

ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Виявлення особливостей просодичного оформлення сільських пейзажних описів англomовної прози є одним з питань, що вирішуються у ході експериментально-фонетичних досліджень. Тому метою цієї роботи було встановлення на основі аудитивного аналізу закономірностей взаємодії засобів фонетичного рівня у просодичному оформленні сільських пейзажних описів. Провідними ознаками класифікування масиву досліджуваних експериментальних уривків-описів слугували три рівні актуалізації їхнього емоційно-прагматичного потенціалу (далі ЕПП), три види ступеню динамічності розгортання описуваних подій та векторна природа взаємодії лексико-граматичних засобів тексту-опису з фонетичними засобами його актуалізації для оцінки її характеру. Результати дослідження показали, що сільським пейзажним замальовкам притаманні середній та низький рівень ЕПП, а їх динамічний різновид у більшій мірі відзначається високим ступенем ЕПП. Серед аналізованих описових текстів вказаного типу й виду аудитори виділяли пейзажні описи, в яких лексичне наповнення відігравало ведучу роль, такі, де взаємодія різних рівнів була односпрямованою, та такі, де інтонація відігравала компенсаційну роль. У фрагментах з переважанням лексичного наповнення над інтонацією в реалізації опису розмаїття лексико-граматичної структури полегшує їх ідентифікацію як статичних завдяки предметній, оцінній, сенсорній лексиці, словам-інтенсифікаторам, граматичним часовим формам, дієсловам на позначення стану або нешвидкої дії. Просодичне оформлення таких уривків характерне для монологічного мовлення: чітка артикуляція, помірні темп й гучність. При односпрямованій взаємодії одиниць різних рівнів спостерігалась рівновагомість лексично-граматичної структури й просодії в реалізації фрагментів сільських статичних описів природи. Їхня статичність формується

сенсоризмами, дієсловами на позначення стану й відсутності руху. Інтонаційне оформлення прослуханого сільського опису також додає статичності описам цього виду завдяки помірним гучності, темпу, простій ритмічній структурі, ступінчастій шкалі й превалюванню спадних тонів. Варіант реалізації статичного сільського опису з компенсаційною функцією інтонації характеризується перепадами гучності від помірної до підвищеної у словах зі складами-носіями ядерного тону, й темпу від сповільненого до прискореного або від помірного до сповільненого; правильним ритмом, вживанням різних за висотно-тональним рівнем ядерних тонів. Статично-динамічні сільські пейзажні описи під час їх усної реалізації можуть характеризуватися різноспрямованою та односпрямованою взаємодією одиниць різних мовних рівнів. У випадку їх різноспрямованої взаємодії з превалюванням лексично-граматичної структури, фрагменти сільських описів відзначаються різноманітним лексичним наповненням (сенсорна, предметна й оцінна лексика). Просодичне оформлення цих фрагментів є характерним для монологічного мовлення: функціонування низьких спадних й висхідних ядерних тонів, помірного темпу, гучності та чіткого ритму, що свідчать про статичність такого опису. А короткі паузи надають уривкам динамічності. Компенсаційна функція інтонації у статично-динамічному описі реалізується на лексичному рівні завдяки використанню сенсорної лексики, дієслів на позначення швидкого руху,; вживанню простої й завершеної минулої часових форм, часових форм Continuous. Інтонаційне оформлення таких сільських описів вбирає у себе просодичні характеристики статичних й динамічних описів: перепади темпу на окремих ділянках уривку, виділення слів спеціальним підйомом, оформлення середніми й високими спадними ядерними тонами. Динамічні сільські описи краєвидів відрізняються від двох попередніх видів переважно високим рівнем ЕПП, прискореним темпом, підвищеною гучністю всього фрагменту або на окремих ділянках, більшою кількістю коротких й перцептивних пауз та випадків виділення повнозначних слів спеціальним підйомом, а також функціонуванням середніх й високих висхідних

і спадних ядерних тонів. У динамічних описах сільської місцевості також має місце різновекторна взаємодія засобів різних рівнів мови. Динамічність й високий рівень ЕПП досягаються в уривках з превалюванням лексичного наповнення саме завдяки оцінній та сенсорній лексиці. На визначення таких фрагментів, як динамічних, впливає їхнє мелодичне оформлення, підвищення гучності на ключових словах, сповільнений темп, наявність перцептивних пауз, стакатоподібний ритм, пологі ядерні тони з малою швидкістю руху. Односпрямована взаємодія одиниць лексично-граматичного й фонетичного рівнів прослідковується на приблизно рівнозначному впливі лексики й просодії. Дієслова на позначення швидкого руху, звукоомінанти, прийменники у порівняльному ступені лексичний повтор визначають рівень ЕПП, як високий. На визначення цих фрагментів як динамічних впливають чіткий ритм, а також перепади гучності й темпу. Особливим видом різноспрямованої взаємодії одиниць різних мовних рівнів є превалювання інтонації над всіма іншими мовними одиницями: хвилеподібний рух тону протиставляється порізаному інтонаційному малюнку фрагменту, функціонують різні за висотно-тональним рівнем спадні тони, сповільнений темп на повнозначних словах з пологими ядерними тонами, різні типи шкал, перепади темпу у різних частинах уривків, оформлення спеціальним підйомом ключових повнозначних слів, підвищення гучності на окремих ділянках уривків, вживання логічного фразового наголосу для виділення кульмінаційного моменту всього опису сільського пейзажу.

Узагальнення закономірностей просодичного оформлення сільських описів природи англomовної прози, дозволяє зробити висновок, що інваріант їхньої інтонаційної моделі характеризуються підвищенням гучності із змінами темпу при виділенні комунікативних центрів на рівні синтагми або речення, функціонуванням спеціального підйому для інтенсифікації мовлення, частотою простих (високих й середніх спадних, висхідних) й складних (спадно-висхідного) ядерних тонів, збільшенням кількості коротких та перцептивних пауз.